

»Poikkeuksellinen etsiväduo, vetävää proosaa
ja juoni täynnä sähköitä yllätyksiä.»

PUBLISHERS WEEKLY

MAAILMAN-

LOPUN MURHA

ROSS MONTGOMERY

SUOMENTANUT NINA MÄKI-KIHNIÄ

MAAILMAN-

ROSS MONTGOMERY

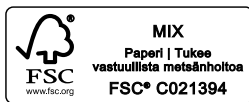

LOPUN MURHA

SUOMENTANUT NINA MÄKI-KIHNIÄ

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Katkelman William Shakespearen näytelmästä *Julius Caesar* on suomentanut Paavo Cajander.

Ensimmäinen painos

Englanninkielinen alkuteos
The Murder at World's End

Copyright © Ross Montgomery 2025

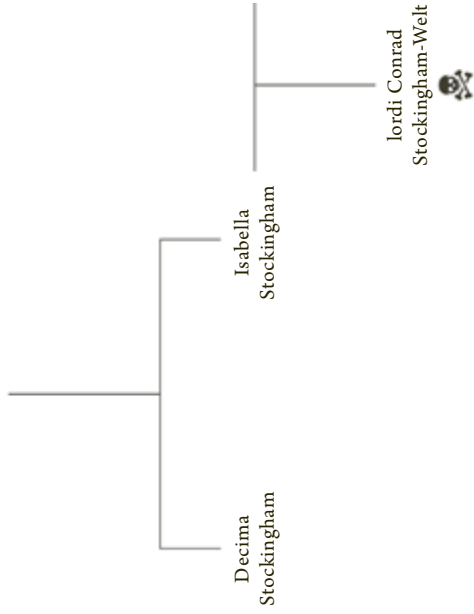
Suomenkielinen laitos © Nina Mäki-Kihniä ja WSOY 2026

Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnrotinkatu 18 A
00120 Helsinki
ISBN 978-951-0-51775-8

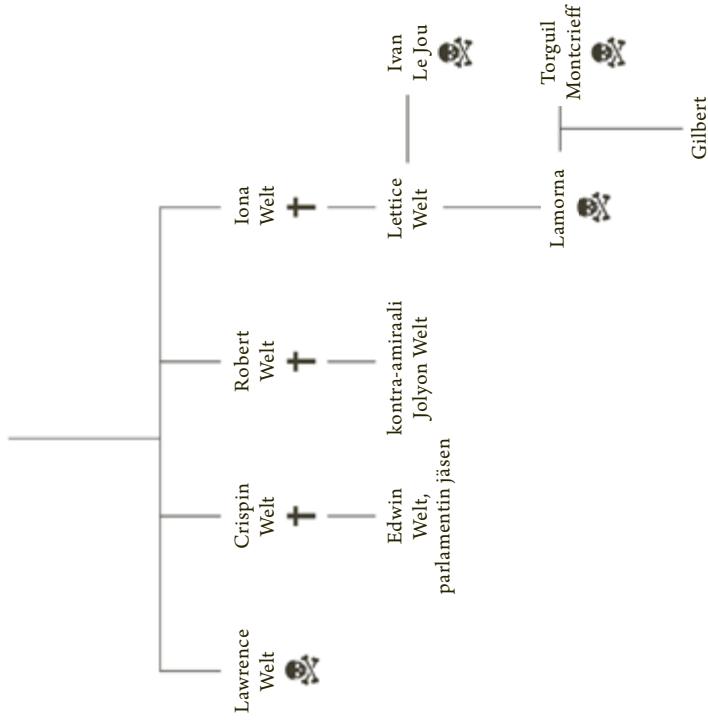
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

Helenille

STOCKINGHAM

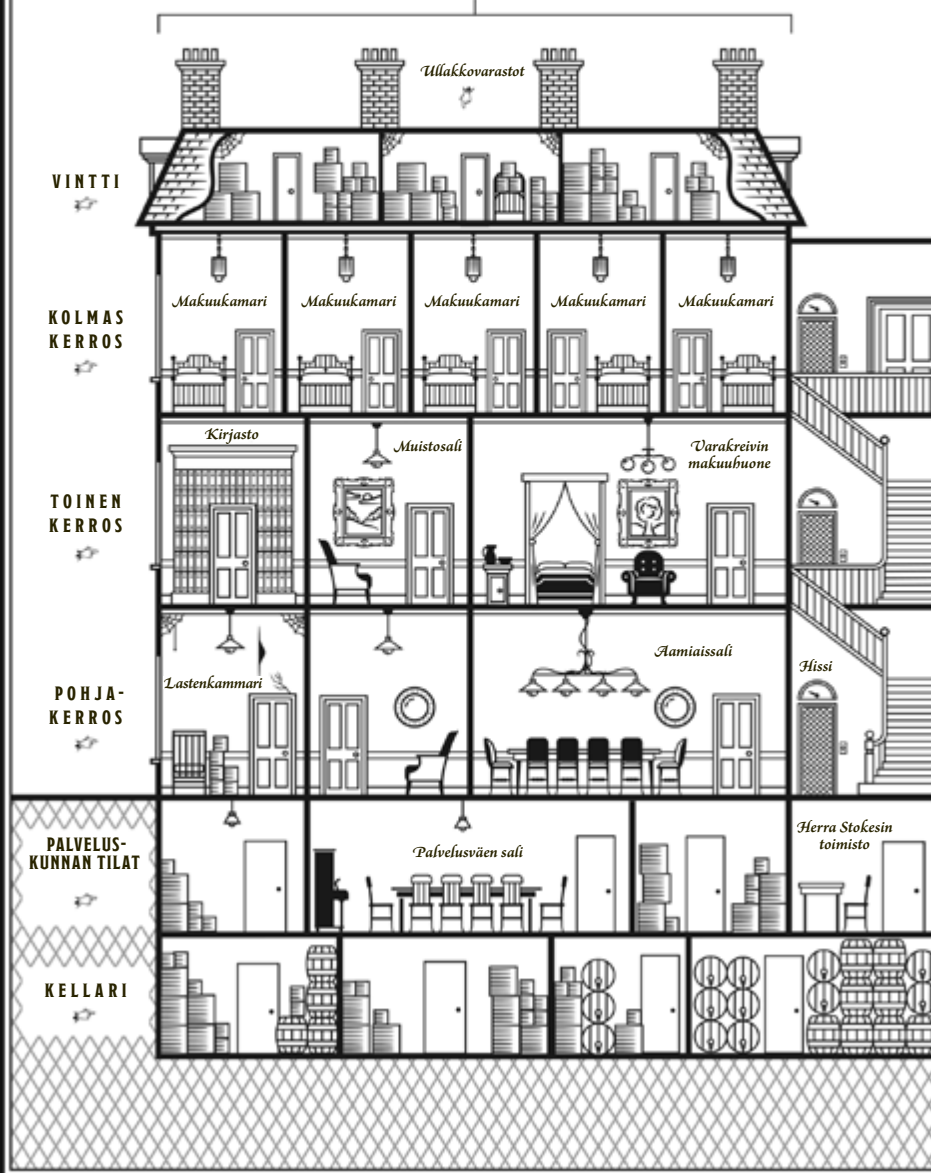

WELT

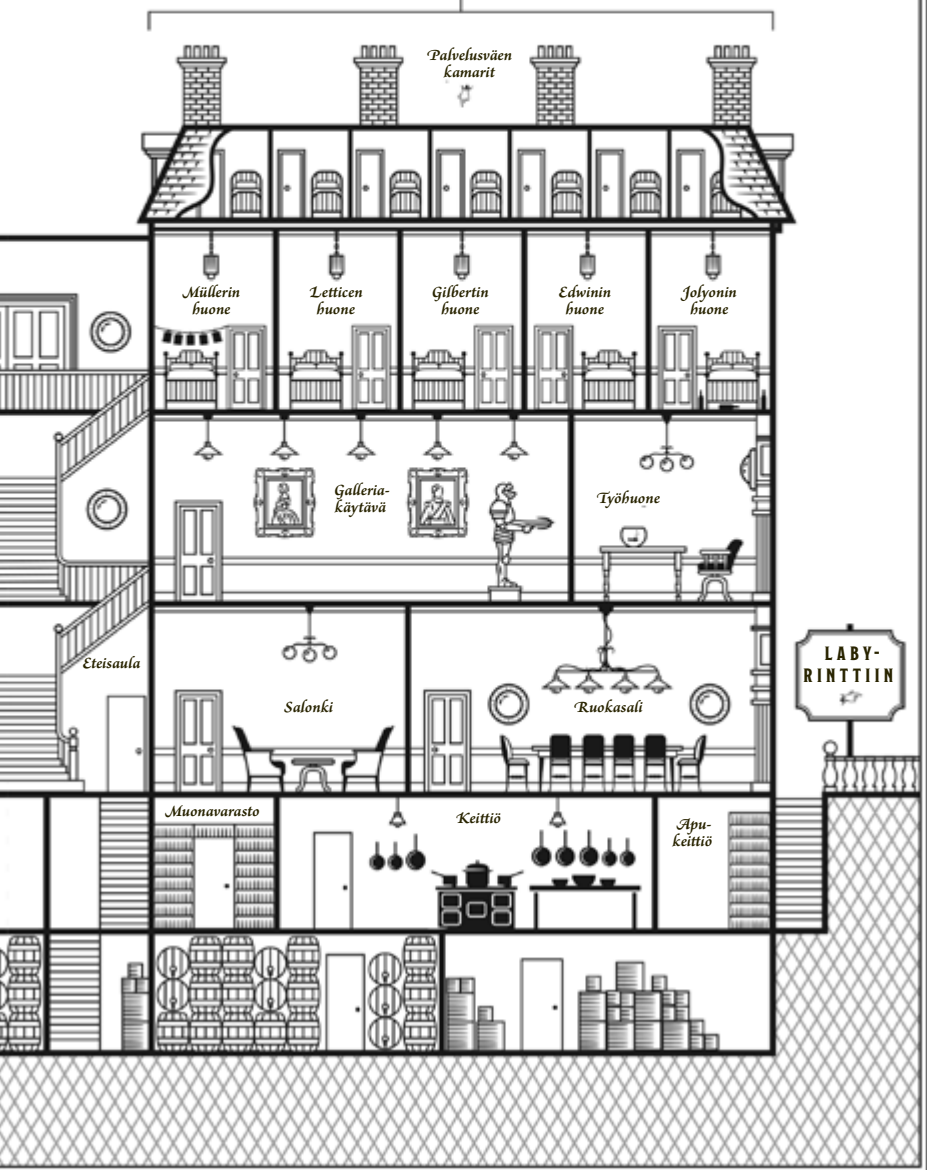

TITHE HALL

LÄNSISIIPPI

ITÄSIIPPI

Esinäytös

Halley'n komeetta tuli periheliin – Auringon tuolle puolen – 10. huhtikuuta 1910. Sinne se koukkasi laajassa kaaressa ja sinkoutui Maata kohti 193 000 kilometrin tuntinopeudella täsmälleen silloin, kun Stephen Pike oli purkamassa matkailaukkuaan puolimatkan kankodissa. Hänellä oli makuusalin kolmanneksi huonoin punkka kahden šillingin viikkohinnalla, joka muuten piti maksaa etukäteen, eikä sekään riittänyt, jos mukana oli koira.

Toukokuun 6. päivään mennessä komeetta oli enää 88,5 miljoonan kilometrin päässä ja näkyi päiväsaikaan. Maailmanlaajuinen, jo kuukausia kytynyt paniikki oli räjähtämässä, koska kuningas Edvard VII:ttä oli kohdannut äkkikuolema. Uutisen kuullessaan Stephen oli istunut punkassaan lukemassa eilispäivän lehdestä »Työtä tarjolla» -osastoa ja ynnäillyt, montako hammasta hänen olisi myytävä suustaan saadakseen kasaan kaksi šillinkiä.

Toukokuun 12. päivään mennessä komeetta oli kirkastunut ja erottui yötaivaalla ilta illalta paremmin, ja jokaiseen maailmankolkkaan levinnyt paniikki oli saamassa toden teolla jalansijaa: Milwaukeessa rynnistettiin laatimaan testamentteja, komeettavakuutusmarkkinat roihahitivat kukoistukseen (ei korvausta säikähdyskuolemasta) ja kaasunaamareista oli pulaa kaikkialla maailmassa. Noihin

aikoihin Stephen oli saanut odottamattoman kirjeen ja ihmetteli, miksi se tuoksui niin hyvältä.

Toukokuun 16. päivään mennessä, jolloin Stephen nousi Paddingtonissa junaan aloittaakseen kaksi vuorokautta kestävä matkanteon Cornwalliin, komeetta oli vaivaisen 19 miljoonan kilometrin päässä ja tilanne alkoi riistäytyä käsistä. Maailma jakaantui niihin, jotka uskoivat pyrstötähden ohittavan Maan, kuten aina ennenkin, ja niihin, jotka uskoivat sen tuovan tullessaan Lopun ajat. Järjestettiin komeettatarkkailijain kestejä, joissa tarjottiin komeettateemaan sopivia cocktaileja, samaan aikaan kun toiset kaivoivat suojapaikkoja, hautasivat rakkauskirjeitä ja valmistautuivat varmaan kuolemaan.

Kun Stephen toukokuun 18. päivän aamuna lähti kymmenen mailin patikkamatkalle paikkaan nimeltä World's End, kirjaimellisesti maan ääriin, oli komeetta enää kahdentoista tunnin päässä. Kahden viime viikon aikana se oli lietsonut mellakoita, kansanryntäyksiä ja hulluudenpuuskia, ja papit olivat alkaneet julistaa Kristuksen toista tulemistä. Vielä samana iltana Pariisin ja Istanbulin katoille kerääntyisi katsojia jännityksellä seuraamaan Maata lähestyvää komeettaa, joka menisi menojaan tai vaihtoehtoisesti tappaisi planeetalta joka ainoan elävän olennon.

Mutta sitä ennen Stephen saapuisi pengertielle, joka erotti World's Endin mantereesta, kahlaisi nilkkojaan myöten hitaasti mutta varmasti syvenevässä nousuvedessä, kiipeäisi kukkulalle Tithe Hallin pääsisäänkäynnille, kiertäisi kartanon taakse huomattavasti pienemmälle palvelusväen sisäänkäynnille ja koputtaisi hovimestarin työhuoneen oveen kädellä, jonka tärinää hän ei saanut kuriin.

Hän oli liki tunnin myöhässä, ja hänen kenkensä olivat läpimärät. Jos nyt suoraan sanotaan, niin maailmanloppu oli vihoviimeinen asia hänen mielessään.

Keskiviikko, 18. toukokuuta 1910

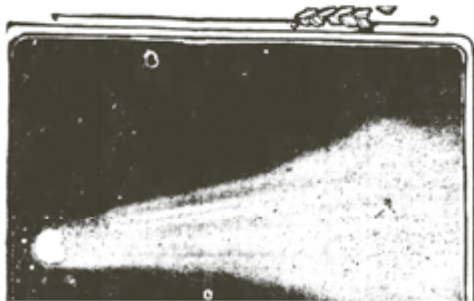
ILTAPÄIVÄ, 18. TOUKOKUUTA 1910

14 SIVUA

1 SENTTI.

MONET PELKÄÄVÄT MAAILMAN- LOPUN OLEVAN KÄSILLÄ

VALOKUVA HALLEYN KOMEETASTA
PROF. HALE, CARNEGIEEN OBSERVATORIO

Taikauskaiset
viettävät päivän
kirkossa valmis-
tautuen kaaokseen.

TIETEILIJÄT: EI MINKÄÄN-
MOISTA VAARAA.

Maa sukeltaa
komeetan häntään
tänään illalla kello
23.20. Seuraava

The Scranton Truth

Keskiviikko, 18. toukokuuta, kello 9.21

»Sisään.»

Siinä vasta komea ääni, ylen hienostunut. Herra Stokesin kehoitus kantautui korviini puuoven läpi, mikä oli ihme kaiken metelin keskellä. Hän kuulosti rauhalliselta, hillityltä – peräti *autoritaariselta*. Niin kuin tuomioni taannoin julistanut tuomari, jota ilmeisistä syistä en tuolloin kyennyt liiemmin arvostamaan. Mutta ääni oli hänelläkin komea.

Avasin oven. Huone oli ulkomaailman tapahtumiin verrattuna seesteinen ja siivosti järjestyksessä kuin pieni työkalupakki: tuoli, kirjoituspöytä, hovimestarin allakat ja tilikirjat säntillisesti rivissä. Herra Stokes oli kuin työkalupakki itsekin – särmä, siisti ja otti vain tarvitsemansa tilan eikä yhtään enempää. Hiukset oli kammattu, paita tärkätty, kynnenaluset putipuhtaat.

»Herra Stokes?» Yritin perata pois kotopuolen puheenparren, sillä ensivaikutelman voi tehdä vain kerran, niinhän se menee?

Herra Stokes nyökkäsi muttei selvästikään ollut odottanut saapumistani. Olen varsin tarkkasilmäinen näissä asioissa: ihmisten kasvot, miten he puhuvat, millainen

ryhti heillä on, kaikki se kertoo paljon... taitoni oli pakon sanelemaa siinä talossa, jossa minä vartuin.

»Minä olen Stephen Pike, sir.»

Hän vain tuijotti minua. Kohotin vähäsen kapsäkkiäni. Se oli käytetty, mutta kiilto ei ollut kulahtanut kauttaaltaan. Sellaista matkalaukkua ei paiskota miten sattuu. »Minun on määrä aloittaa täällä tänään. Olen uusi lakeijanne. Lontoosta.»

Kului aika tovi, eikä herra Stokes puhua pukahtanut. Sitten hän räpäytti silmiään. Hän ei näyttänyt silmienräpyttelijältä, mutta ele oli korostettu.

»Pelkään pahoin», hän sanoi, »että on tapahtunut sekaannus.»

Kuulin sen hänen äänestään, ja näkyi se hänen katseestaankin: hän yritti päästä minusta eroon. Suljin oven nopeasti takanani.

»Sisäkkö, joka päästi minut sisään, sanoi samaa», minä naurahdin hermostuneena. »Mutta vannon, että puhun totta.»

Herra Stokes oli jo seisaallaan. »Olen pahoillani, mutta kartano on suljettu. Tithe Hallissa ei toistaiseksi oteta vastaan vieraita. Meillä ei ole tarvetta –»

»Minulla on tässä kirje», sanoin. »Katsokaa vaikka.»

Vedin kirjeen rintataskustani – olin pannut sen sinne, jotta se ei rypistyisi.

»Lettice Weltiltä», minä sanoin. »Hän on varakreivin sukulaisia, käsittääkseni serkku.»

Pönötin siinä kuin – anteeksi vain – kuin tatti pellossa, ojensin kirjeen ja toivoin, ettei herra Stokes huomaisi käteni tauotonta tärinää. Yritin olla miettimättä, että matka tänne oli kestänyt kaksi vuorokautta. Junalla Penzanceen,

aamun linjamobiililla Tregarrickiin, kävelyetappi World's Endiin. Jos minut potkittaisiin nyt mieron tielle, en pääsisi kotiin. Kirjeessä oli ollut rahat vain menolippuun. Minulla ei ollut hiluja edes linjamobiiliin. Muistelin penkkiä, jolla olin nukkunut viime yön Penzancen kaupungissa. Kymmenen minuuttia oli mennyt pelkästään linnunjätösten siivoamiseen.

»Jos voisitte lukea sen», minä pyysin.

Herra Stokes vilkaisu kirjettä ja pani merkille siron käsialan, kalliin paperin, postimerkin. Kirje oli ylen fiini. Se jopa *haisi* aatelliselta. Hän huokaisi ja otti sen. »Istukaa, herra...»

Sydämeni jyskytti. »Pike, sir. Stephen Pike.»

Istahdin alas miltei hiprakassa helpotuksesta. Vaikka enhän minä vielä ollut selvillä vesillä. Herra Stokes voisi halutessaan passittaa minut matkoihini, lukipa kirjeessä mitä tahansa. Varakreivi oli Tithe Hallin isäntä, tottahan toki, mutta alakerrassa herra Stokesin sana oli laki.

Katselin, kun hän luki kirjeen vielä kertaalleen. Huoneessa oli niin hiljaista, että kuulin seinän takana vallitsevan hullunmyllyn: sisäköt säntäilivät, kokki karjui, lautaset kolisivat, portaissa menttiin kovalla jyminällä ylös ja alas. Yritin muistella oikein pitkiä sanoja, jotta pysyisin rauhallisena. *Kakofonista*, ajattelin. *Hektistä*. *Karkeasointista*. Se ei auttanut.

»Tässä sanotaan, että teillä on aiempaa palveluskokemusta», herra Stokes sanoi. »Kentin kreivikunnan Airforthissa.»

Nyökkäsin. »Olin siellä jonkin aikaa apupoikana.»

Herra Stokes vilkaisu taas kirjettä. »Teidät näköjään vapautettiin tehtävästä melko nuorena.»

Tässä sitä oltiin. Olisin halunnut vastata jotain näppärää, mutta mitään ei tullut mieleen, joten istuimme hiljaisuudessa. Tunsin hien puskevan vaatteideni läpi. Takanani oli kymmenen mailia patikointia ja päälle päätteeksi se jyrkkä ylämäki. Halpa paperikaulus ei pysäyttäisi hikeä.

Herra Stokes laski kirjeen kädestään. Tulkitsin hänen jäykistä hartioistaan, että kohteliaisuuksien aika oli ohi.

»Sanotaanpa tämä nyt ihan suoraan, Stephen. Olen ollut hovimestarina Tithe Hallissa kaksikymmentä vuotta. Olen palvellut niin varakreiviä kuin varakreivin isääkin häntä ennen, ja urani aikana olen ottanut palkkalistoille paljon henkilökuntaa. Tällaista tilannetta en voi väittää kohdanneeni koskaan ennen.»

Tunsin punastuksen hiipivän niskasta kasvoille.

»Saanen selittää», hän jatkoi ja tarttui jälleen kirjeeseen. »Varakreivin serkku, mainitsemanne Lettice Welt, pyytää minua järjestämään teille paikan täältä meiltä vedoten hyväntekeväisyyspyrintöihinsä. Siinä ei sinänsä ole mitään tavatonta. Mutta hän pyytää minua toimimaan... *diskreetisti*. Millä hän tarkoittaa, etten saa paljastaa varakreiville palkkauksenne syytä. Toisin sanottuna minun pitää salata se talon isännältä.»

Diskreetisti. Kuulostipa se hyvältä. Minun olisi kirjoitettava se muistikirjaani ennen kuin heittäytyisin Lontooseen palaavan junan alle.

»Minulla ei ole tapana salata asioita työnantajaltani», herra Stokes sanoi kylmäkiskoisesti. »Etenkään uusien palvelijoiden palkkaamista. *Etenkään*, jos kyseinen palvelija on palvellut kartanossa viimeksi liki vuosikymmen sitten.»

Punastus oli levinnyt korviini asti; ne olivat taatusti jo helakanpunaiset. Isoäitini Nan sanoi niitä majakoiksi.

»Siitä pestistä muistan vielä pikkuseikatkin, herra Stokes.»

»Aivan varmasti muistatte. Ja lienette samaa mieltä, että apupojan ja lakeijan vastuut ovat vallan erilaiset. Oletteko koskaan esimerkiksi tarjoillut pöytään?»

Kiinni jäin. Nousin seisomaan, jotta jalkani lakkaisivat tärisemästä. »Tiedän, että minulla on paljon opittavaa, herra Stokes. Siksi hyväksyn oppipojan palkan. Seura on lahjoittanut minulle livreenkin, jottei varakreiville koidu tarpeettomia kustannuksia.»

Hienoinen nytkähdys poskilihaksessa. Ja täsmälleen silloin tiesin, minkä kysymyksen hän seuraavaksi esittäisi.

»Toden totta. Tämä *Borstal-seura*» – hän katsoi kirjettä – »kertokaapa minun mielikseni, miksi te tarkkaan ottaen päädyitte Suojelukasvatuksen seuran kasvatuslaitokseen.»

Kaksi päivää. Olin miettinyt *kaksi päivää*, miten vastaisin tähän kysymykseen. Ja nyt kun se oli ilmoilla, tilanteesta ei päässyt yli eikä ympäri. Minun ja viimeisen tilaisuuteni välissä oli pelkästään se, mitä päästäisin suustani seuraavaksi.

Keskiviikko, 18. toukokuuta, kello 9.38

Minun oli pakko onnistua täydellisesti. *Vailla moitteen sijaa*. Juuri sitä ilmaisua rehtori oli käyttänyt viimeisessä arvioinnissani: *vailla moitteen sijaa*. Sekin pääsisi muistikirjaani. Nyt herra Stokesin työhuoneessa ryhdistäydyin, karsin kotopuolen puheenparren kerta kaikkiaan pois, kunnes siitä ei ollut mitään jäljellä, ja ajattelin herraskaisimpia, hienoimpia sanoja, jotka tiesin.

»Jättäisin tarkemmat yksityiskohdat mieluiten sikseen. Tein anteeksiantamattoman virhearvion ja maksoin siitä, mikä onkin oikeus ja kohtuus. Hyväksyin tuomioni ja omistin vankeuteni kokonaisuudessaan luonteeni perin pohjaiseen uudistamiseen. Tahdon vain sanoa, että nyt olen täydellisesti sopeutunut yhteiskuntaan.»

Herra Stokes tuijotti minua kuin olisin puhunut espanjaa. Jatkoin vaikka hikinorot valuiivat selkääni pitkin.

»Vietin paljon aikaa kappelissa, tutkin Vanhaa ja Uutta testamenttia ja autoin kappalaista. Itse asiassa rehtori sanoi, että olin lupaavin nuorimies, joka hänen kohdalleen on sattunut.» Osoitin kirjettä. »Minkä perusteella aikaani lyhennettiinkin kolmesta vuodesta kahteen. Ja minkä perusteella minua suositeltiin Seuralle työllistettäväksi, kun kerran

palveluskokemustakin on. Talon rouva sanoi haluavansa –»

»Lettice Welt ei ole talon rouva», herra Stokes äyskäisi väliin. »Hän on varakreivin serkku. Hänen hyväntekeväisyysuhteensa Borstal-seuraan saattaa olla yksi hänen intohimoistaan, mutta samaa ei voi sanoa lordi Stockingham-Weltistä. Hän on vaateliias mies, joka ei tyydy vähään. Mikä oleellisempaa, saavuitte kartanolle kriittisellä hetkellä. Hänen ylhäisyytensä kielsi minua tiukasti päästämästä vieraita taloon missään olosuhteissa.»

Fiinit sanat murenivat suussani kuin lehtitaikina. Kovuus oli palannut herra Stokesin ääneen. Tiesin, mitä se tarkoitti – olin kuullut saman sävyn aiemminkin, tuomion julki-luvussa. Herra Stokes nojasi kyynärpäät pöytään ja pani sormenpäät vastakkain kuin portiksi.

»Huomannette, millaisessa tilanteessa olen. Vaikka päättäisinkin noudattaa Lettice Weltin ohjeita ja ehdottaa vilpillisesti teidän palkkaamistanne varakreiville, en silti mitenkään näe hänen suostuvan siihen.»

Minä sen sijaan näin mielessäni, mitä siitä seuraisi: kymmenen mailin patikkamatka ja penkki Penzanceassa. Hyvässä lykyssä saisin pantattua Seuralta saamani livreen ja ostettua rahoilla paluulipun Lontooseen. Mutta entä sen jälkeen? Olin tyhjätasku. Rahat eivät riittäisi edes entiseen punkkapaikkaani puolimatkatkankodissa.

Tuntuu oudolta, kun loppu hämmöttää. Sitä odottaa kauhulla niin pitkään, että kun hetki vihdoin on käsillä, se tuntuu melkein helpotukselta. Kaikki oli ohi: olin tehnyt voitavani. Pahemmin kävisi vain siinä tapauksessa, jos ryhtyisin haraamaan vastaan.

Sitten herra Stokes huokaisi ja antoi käsiensä erkaantua toisistaan.

»Kuinka ollakaan, ajoituksenne on toisaalta myös suotuisa. Uskon, että varakreivi on suuresti aliarvioinut henkilöstömäärän, jota hän lähipäivinä tarvitsee. Kaipaamme kipeästi teidänlaistanne nuorukaista. Jotakuta vahvaa, tervettä ja ... *resilienttiä*.» Hän taitteli kirjeen ja työnsi sen taskuunsa. »Näin muodoin en usko, että meillä on varaa hylätä työhakemustanne.»

En ollut uskoa korviani. En lähtisikään kotiin. Minulla ei ollut aavistustakaan, mitä *resilientti* tarkoitti, mutta selvittäisin sen myöhemmin. »Kiitos, herra Stokes. Paljon kiitoksia!»

»Älkää vielä kiitelkö», hän mutisi noustessaan seisomaan. »Minun pitää ensin taivutella hänen ylhäisyytensä suostumaan. Lordia täytynee vakuutella.» Herra Stokes mittaili minua katseellaan. »Uskoakseni ymmärrätte, millaisen riskin otan. Sikäli kuin totuus pestinne todellisesta syystä paljastuu, vastuu siitä lankeaa meille molemmille.»

Nyökyttelin niin pontevasti, että niskani oli vähällä nitkahtaa. »En taatusti aiheuta pettymystä.»

»Luotan siihen», herra Stokes sanoi kohteliaasti. »Mennään. Lordi on työhuoneessaan. Minä selitän tilanteen ja tähdennän, kuinka tärkeää on ottaa teidät palvelukseen. Hyvällä onnella hän on niin keskittynyt ajankohtaiseen tehtäväänsä, että suostuu kaikkeen, mitä ehdotan.»

Herra Stokes avasi oven, ja sisään vyöryi hävityksen kauhistuksen äänimaailma. Muutamat viime minuutit olin seissyt pelosta kivettyneenä ja unohtanut kaiken hälyn käytävillä. Sisäköt, kaiken sen huseeraamisen, paniikin. Niin kuin olisin ollut ruuhkaisella juna-asemalla enkä arkipäivänä syrjäisen kartanon palvelusväen tiloissa. »Jos sopii kysyä, sir... mikä ajankohtainen tehtävä hänellä on?»

Taas tuo tuijotus.

Aloin sopertaa.

»Kun tuota... kaikki on niin *outoa*. Perille päästyäni aloin jo epäillä, että olen tullut väärään paikkaan. Kun kerran ikkunoitakin laudoitettiin umpeen. Hiekkasäkkejä pihatien varrella, kuoppien kaivua. Ellei etupihalla olisi ollut autoja, olisin luullut, että kartano on suljettu. Ja kaikki juoksentelevat niin kuin pian tapahtuisi jotain pahaa.»

Herra Stokes jähmettyi hetkeksi. Sitten hän sulki oven ja kääntyi minua kohti.

»Oletan, ettei teillä ole muita työtilaisuuksia kuin tämä? Toisin sanoen tämä on viimeinen tilaisuutenne.»

Siihen ei ollut nokan koputtamista.

»Sallikaatte minun sitten antaa yksi neuvo. Jotain, minkä olen oppinut tällä elämänuralla palveluskunnassa.» Hän pani kädet selän taakse. »Palvelijan menestys riippuu hänen taidostaan olla *näkymätön*, siitä että on yhtä välttämätön ja siltikin yhtä huomaamaton kuin huonekalu. On näyttäydtyttävä vain tarpeen tullen, puhuttava ainoastaan puhuteltaessa ja muutoin oltava herättämättä laisinkaan huomiota läsnäolollaan. Oletteko samaa mieltä?»

Nyökkäsin.

»Erinomaista», herra Stokes sanoi ja avasi oven. »Mikäli siis mielitte jäädä palvelukseen Tithe Halliin, suosittelen, ettette enää koskaan esitä tuollaisia kysymyksiä.»

»Riemastuttavan hauska
ja uskomattoman vangitseva.»

TELEGRAPH

CORNWALL, 1910. Varakreivi Conrad Stockingham-Welt odottaa Halley'n komeettaa ja valmistautuu maailmanloppuun syrjäisellä vuorovesisaarella. Kartano pannaan säppiin lattiasta kattoon ja jokainen avaimenreikäkin tukitaan ennen yön tuloa. Aamun valjetessa selviää, että loppu on koittanut ainoastaan varakreiville, joka löydetään surmattuna huoneestaan.

Hullunmyllyä ihmettelee uusi palvelija Stephen Pike, kirkasotsainen – no, ainakin melkein – nuorukainen, jolla on ollut ongelmia lain kouran kanssa. Epäilykset kohdistuvat oitis uuteen tulokkaaseen, mutta Stephen löytää yllättävän liittolaisen varakreivin iäkkäästä, rääväsuisesta tädistä. Ennättääkö parivaljakko saada murhaajan kiikkiin ennen kuin Stephen viskataan lopullisesti kalterien taakse?

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-51775-8